

Список використаних джерел:

1. Гарашук О.В., Куценко В.І. Основні функції вищої освіти України в контексті її модернізації та євроінтеграції. *Міжнародний науковий вісник* : збірник наукових статей за матеріалами XXII Міжнародної науково-практичної конференції, Ужгород – Будапешт, 25–29 листопада 2013 р. / ред. кол. В.І. Смоланка (голова), І.В. Артьомов та ін. Ужгород : ДВНЗ«УжНУ», 2014. Вип. 8(27). 376 с.
2. Сухарніков Ю.В. Реформа вищої освіти України: європейські пріоритети. *Стратегічні пріоритети*. 2009. № 3. С. 33–46.
3. Про створення Університету внутрішніх справ : Постанова Кабінету Міністрів України від 22 листопада 1994 р. № 787.
4. Огаренко Є.А. Адміністративно-правове регулювання діяльності вищих навчальних закладів в Україні : автореф. дис. ... д-ра. юрид. наук : 12.00.07. Запоріжжя, 2010. 20 с.
5. Кирилловых А.А. Адміністративно-правовий статус ВУЗа: поняття и структура. *Журнал российского права*. 2008. № 5. С. 79–90.
6. Парпан У. Парадигма вищої освіти в умовах інтеграційних викликів. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Юридичні науки. 2018. № 889, вип. 17. С. 30–36.
7. Червякова О.В. Організаційно-правові аспекти управління вищим навчальним закладом МВС України : автореф. дис. ... кан. юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2002. 19 с.

УДК 343.85:343.9.02(477)

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2020.2.23>

ДОЦЕНКО О.С.

**ПОНЯТТЯ ТА ЗНАЧЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ**

Наукова стаття присвячена одній із найважливіших функцій управлінської діяльності – розумінню організації забезпечення протидії організованим злочинності.

Визначається, що ефективність протидії організованим злочинності залежить не тільки від ефективності прийнятих управлінських рішень, а й від якісного, своєчасного їх виконання.

Наголошується, що основне призначення організації протидії організованим злочинності – досягти оптимальної побудови структури суб'єктів протидії організованим злочинності, чіткого визначення мети, завдань, компетенції та повноважень їх діяльності, забезпечення раціональної, злагодженої організації праці усіх структурних елементів, працівників та ін.

Розглянуто різні наукові підходи щодо поняття «організація» та з'ясовано, що серед науковців відсутнє спільне розуміння «організації», одні зараховують це до функцій управління, інші вважають, що «організація» і «управління» – це синоніми. Окремі автори організацію розглядають ширше за управління.

Підкреслено багатовекторність розуміння і застосування поняття «організація». У загальному контексті поняття «організація» застосовується разом із поняттями «структура» і «система» щодо соціальних, економічних, біологічних та деяких технічних об'єктів. Організація будь-якої системи безпосередньо пов'язана з такими її властивостями, як централізація і децентралізація, інтегрування і диференціація, структуризація і проектування, адаптація і саморегулювання, регулювання і дерегулювання тощо.

Зазначено, що «організація» – це одна з універсальних функцій соціального (державного) управління, що становить зміст управлінської діяльності щодо впорядкування певних суспільних відносин (об'єктів управління), раціональної побудови органів (апарату) управління (суб'єктів управління), а також системи управління загалом як сукупності відповідних управлінських елементів, що перебувають у відношеннях та зв'язках і утворюють органічну цілісність, єдність.

Зроблено висновок, що організація протидії організованій злочинності – це одна з важливих функцій управління, яка тісно пов'язана з іншими функціями і забезпечує виконання основних функцій та стадій управлінської діяльності.

Ключові слова: організація протидії, організована злочинність.

The scientific article is devoted to one of the most important functions of management – understanding the organization of countering organized crime.

It is determined that the effectiveness of combating organized crime depends not only on the effectiveness of management decisions, but also on their quality, timely implementation.

It is emphasized that the main purpose of the organization of combating organized crime is to achieve optimal construction of the structure of the subjects of combating organized crime, clear definition of goals, objectives, competencies and powers of their activities, ensuring rational, coordinated organization of all structural elements, employees and others.

Different scientific approaches to the concept of “organization” are considered and it is found that among scientists there is no common understanding of “organization”, some attribute it to the functions of management, others believe that “organization” and “management” are synonymous. Some authors consider the organization more broadly than management.

The multi-vector understanding and application of the concept of “organization” is emphasized. In the general context, the term “organization” is used in conjunction with the terms “structure” and “system” in relation to social, economic, biological and certain technical objects. The organization of any system is directly related to its properties such as centralization and decentralization, integration and differentiation, structuring and design, adaptation and self-regulation, regulation and deregulation, and so on.

It is noted that “organization” is one of the universal functions of social (state) management, which is the content of management activities to streamline certain social relations (objects of management), the rational construction of bodies (apparatus) of management (subjects of management), and also management systems as a whole as a set of relevant management elements that are in relationships and connections with each other and form an organic integrity, unity.

It is concluded that the organization of combating organized crime is one of the important functions of management, which is closely interrelated with other functions and ensures the implementation of the main functions and stages of management.

Key words: counteraction organization, organized crime.

Вступ. Ефективність протидії організованій злочинності залежить не тільки від ефективності прийнятих рішень, а й від якісного і своєчасного їх виконання. Тому можна стверджувати, що організація забезпечення протидії організованій злочинності – це досить складна, важлива і відповідальна діяльність суб'єктів управління. І як влучно зазначає В.Л. Грохольський, щоб успішно виконати будь-яку роботу, необхідно вміти її практично організувати [1, с. 198].

Основне призначення організації протидії організованій злочинності – досягти оптимальної побудови структури суб'єктів протидії, чіткого визначення мети, завдань, компетенції та повноважень їх діяльності, забезпечення раціональної, злагодженої організації праці усіх структурних елементів і працівників та ін. Тому організацію часто зараховують до кістяка (стрижня) управлінської діяльності, без якої успішна протидія організованій злочинності не можлива.

В юридичній літературі організаційній діяльності приділено начебто чимало уваги. Питання організації діяльності з протидії злочинності знайшли відображення в наукових працях В.Б. Авер'янова, А.І. Алімпієва, О.М. Бандурки, І.І. Басецького, Ю.П. Битяка, В.В. Богуцько-

го, Б.М. Габричидзе, І.П. Голосніченка, В.Л. Грохольського, Б.П. Єлісєєва, В.В. Зуя, Л.В. Ковалю, М.В. Корнієнка, О.В. Кузьменко, Є.В. Курінного, В.І. Литвиненка, Н.Є. Міняйла, Т.М. Міщенко, М.І. Мельника, Є.В. Невмержицького, Г.П. Пожидаєва, О.П. Рябченко, О.Ю. Шостко та ін. Але з огляду на те, що серед науковців немає єдності щодо розуміння «організації», питання організаційного забезпечення протидії організованій злочинності потребують наукового дослідження.

Постановка завдання. Метою статті є вивчення та аналіз думок науковців щодо розуміння «організації» та з'ясування значення організаційного забезпечення протидії організованій злочинності в Україні.

Результати дослідження. Серед науковців «організацію» в основному зараховують до функцій управління. Водночас досить часто «організацію» і «управління» розглядають як слова синоніми. Окремі автори організацію розглядають ширше ніж управління, тому досить часто зустрічаються такі висловлювання, як «організація управління». На наш погляд, такі позиції авторів є мало обгрунтованими. Ми підтримуємо науковців, які вважають, що управління – це більш широке поняття, ніж організація, яка є лише однією з функцій управління. Зокрема, В.В. Цветков вважає, що «управління являє собою надзвичайно складний процес і залежить від наявності людських, матеріальних і організаційних факторів» [2, с. 5–6]. Посилання на те, що управління потребує теж організації, а значить, організація є ширшим поняттям, ніж управління, на наш погляд, є непереконливим. За такою логікою, його треба й планувати, прогнозувати, контролювати та ін. Ми поділяємо думку Б.М. Лазарева, який зазначав, що можна, наприклад, планувати і координувати контроль, регулювати планування й облік, організовувати прогнозування тощо [3, с. 166].

На нашу думку, різні погляди на поняття «організація» пов'язані, перш за все, з багатовекторністю розуміння і застосування цього слова. Тільки в юридичній енциклопедії наводиться шість значень цього слова:

1) властивість будь-якого матеріального об'єкта, що виявляється у впорядкованості структури, внутрішньої будови. Організація означає сукупність пов'язаних між собою складових частин (елементів) відповідного об'єкта, а також зв'язків (взаємовідносин) між ними та іншими об'єктами, в результаті чого утворюється певне зовнішнє організаційне середовище.

У загальному контексті поняття «організація» застосовується разом із поняттями «структура» і «система» щодо соціальних, економічних, біологічних та деяких технічних об'єктів. У ньому, як правило, фіксуються динамічні риси і закономірності системи, тобто такі, що належать до функціонування, поведінки і взаємодії її частин. Будь-яка «організація» має об'єктивні закономірності побудови, функціонування і розвитку;

2) соціальна функція суспільства, завдяки якій створюються виробничо-економічні та інші системи, встановлюється динамічна рівновага між їх елементами, забезпечуються сталість і водночас розвиток різних суспільних структур. Функціональні характеристики «організації» полягають у змінах у системі під впливом зовнішніх і внутрішніх умов, на основі вдосконалення її параметрів. В умовах інтенсифікації суспільних процесів зростання рівня організованості системи забезпечує підвищення ефективності її функціонування.

Використання потенційних можливостей організації зумовлює вибір форм, методів і засобів удосконалення будь-якої діяльності. Організувати означає належним чином визначити ті функції і дії, які необхідні для реалізації певних завдань або виконання тієї чи ін. роботи, а також об'єднання цих функцій і дій у рамках відповідної організаційної структури. Організація будь-якої системи безпосередньо пов'язана з такими її властивостями, як централізація і децентралізація, інтегрування і диференціація, структуризація і проектування, адаптація і саморегулювання, регулювання і дерегулювання тощо. Вдосконалення і розвиток соціального (в т. ч. державного) управління зумовлює необхідність «проектування» високоефективної організації, що здійснюється за такою універсальною схемою: відповідно до поставленої мети добирається необхідна сукупність складових елементів (засобів) та визначається їх структурно-функціональний зміст; здійснюється вибір найбільш раціональних форм і методів (способів) об'єднання елементів в єдину систему; регламентуються їх взаємозв'язки та взаємодія в процесі переходу від одного рівня організованості до іншого;

3) одна з універсальних функцій соціального (в т. ч. державного) управління. У такому розумінні «організація» означає складник змісту управлінської діяльності щодо впорядкування певних суспільних відносин (об'єктів управління), раціональної побудови органів (апарату) управління (суб'єктів управління), а також системи управління загалом як сукупності відповідних управлінських елементів, що перебувають у відношеннях та зв'язках і утворюють органічну цілісність, єдність. У державному управлінні така діяльність спрямована на створення відповід-

них державних органів, нормативно-правове закріплення їх структури, функцій та компетенції, а також на організаційно-структурну перебудову системи державного управління в разі її невідповідності цілям і завданням соціально-економічного розвитку суспільства та зумовленим цим змісту і новим завданням управлінської діяльності;

4) вид соціального утворення, сукупність людей, їх груп, формально чи неформально об'єднаних для сумісної діяльності, реалізації в межах певної структури відповідно до програми або цілей, розв'язання певних завдань на основі спільності інтересів та законодавчо або іншим чином встановлених правил і процедур (громадянська, профспілкова, релігійна, благодійна, комерційна організації тощо);

5) організація – установа, що покликана виконувати задані функції, розв'язувати певне коло завдань у рамках відповідної структури (банк, школа тощо). Особливим видом організації є державні органи, тобто організації, які мають закріплені в законодавстві державно-владні повноваження щодо здійснення функцій управління;

6) пост, або тимчасове об'єднання, союз держав (країн) для реалізації спільних цілей, завдань, інтересів (Організація Об'єднаних Націй, Організація африканської єдності, Організація країн – експортерів нафти та ін.) [4, с. 294–295]. Але нас цікавлять ті, які стосуються адміністративно-управлінської діяльності.

Тлумачний словник сучасної української мови дає таке визначення: «організаційний» – це той, що пов'язаний з організацією чого-небудь або який здійснює організацію чого-небудь [5, с. 456]. Таке тлумачення виражає етимологічну природу поняття «організаційний», яке походить від слова «організація». Саме поняття «організація» походить від латинського «organum», що означає «інструмент, знаряддя» [6].

Автори Тлумачного словника сучасної української мови під організаційними заходами забезпечення розуміють способи впливу на структурну побудову системи з метою надання їй властивостей налагодженого механізму, здатного функціонувати раціональніше [7, с. 205].

Слушною є думка К.І. Бриля, що організаційні засоби – це не способи реалізації певного правового процесу, а способи впливу на процес, тобто виступають рушійною силою його реалізації [8, с. 147].

Для теми нашого дослідження важливим є розуміння організаційних засобів як адміністративно-правових, адже своїм підґрунтям вони мають саме адміністративну природу, тобто застосовуються на загальнодержавному рівні за розпорядженням владних органів, переважно виконавчої влади. У тлумачному словнику ототожнюється поняття «адміністративний» і «організаційний» як той, що властивий адміністратору [9, с. 234].

Таким чином, тлумачні словники дають узагальнене й абстрактне уявлення про сутність організаційних засобів забезпечення, формуючи загальну думку, що такими засобами є система способів, за допомогою якої суб'єкт забезпечення ефективно функціонує.

О.М. Бандурка і О.М. Литвинов зазначають, що термін «організація» має кілька значень. Одне з них – впорядкування, приведення чого-небудь до ладу. У цьому сенсі він майже повністю збігається з терміном «управління», тому багато авторів використовують їх як рівнозначні, виходячи з того, що управління, управлінський вплив завжди мають організаційний характер. У такому значенні «організація» зустрічається в тексті більшості наших робіт. Організація як діяльність із впорядкування передбачає, що буде виконуватися низка функцій. До речі, як зазначають автори, у різних сферах життєдіяльності за своїм характером та кількістю вони можуть не збігатися. Організація боротьби зі злочинністю, на їхню думку, включає аналіз злочинності, визначення цілей та пріоритетних завдань, планування заходів із боротьби зі злочинністю, координацію та оцінку ефективності [10, с. 10–11].

Протидія організованій злочинності є багатоплановою соціально-правовою діяльністю, в якій беруть участь різні правоохоронні, контролюючі та інші державні органи, науковці, громадські організації та окремі громадяни. Особливість цієї діяльності полягає в тому, що, з однієї сторони, суб'єкти протидії організованій злочинності не завжди пов'язані між собою відомчою підпорядкованістю і виступають у цьому процесі як порівняно незалежні суб'єкти. А з іншого боку, можна говорити про те, що протидія організованій злочинності може бути ефективною, якщо її учасники діють цілеспрямовано, застосовуючи комплексний підхід на основі спільного плану (програми), в тісній взаємодії один з одним, іншими правоохоронними органами, державними органами влади та місцевого самоврядування, державними і недержавними установами, громадськими формуваннями та окремими громадянами. Усе це свідчить про те, що протидія організованій злочинності потребує ефективного організаційного забезпечення, що організацій-

но-управлінський аспект у цьому напрямі має надзвичайно важливе значення, і без перебільшення можна сказати, не претендуючи на лідерство, що це складніший процес, ніж в окремих сферах соціально-економічної та іншої діяльності в державі.

Водночас варто зазначити, що в теорії протидії організованій злочинності організаційно-управлінський аспект ще мало досліджений. Не претендуючи на вирішення цієї проблеми загалом, ми ставимо завдання визначити лише ті питання, які, на наш погляд, є основою адміністративно-управлінської діяльності суб'єктів протидії організованій злочинності.

Адміністративно-управлінська діяльність у протидії організованій злочинності – це організаційні, методичні та інші дії системи (підсистеми) управління, які спрямовані на керування системою (підсистемою) з метою оптимізації цієї підсистеми і підвищення ефективності її діяльності. Форми такої діяльності різні: прийняття Верховною Радою України законів, видання указів Президента України, прийняття постанов Кабінетом Міністрів України з питань протидії організованій злочинності, організаційно-розпорядчі та методичні рекомендації, затверджені керівниками правоохоронних органів (підрозділів), інші нормативно-правові акти суб'єктів протидії організованій злочинності.

До специфічної форми управлінського впливу у сфері боротьби зі злочинністю О.М. Бандурка і Л.М. Давиденко зараховують і рекомендації наукових конференцій із питань боротьби зі злочинністю, які звернені до практики протидії злочинності [11, с. 118].

Важливе теоретичне і практичне значення має також аналіз діяльності суб'єктів управління органів, підрозділів із протидії організованій злочинності, з точки зору його структурного змісту. Такі процеси управління протікають безперервно і мають вигляд певних управлінських циклів, що змінюють один одного, і кожен з них має певні робочі операції. Тобто можна сказати, що управлінський цикл являє собою своєрідну систему послідовних етапів (стадій), що повторюються. Дотримання певного порядку і послідовності їх здійснення має важливе значення для забезпечення ефективного управління. До етапів, які утворюють управлінський цикл, можна зарахувати визначення мети, отримання й аналіз необхідної інформації щодо протидії організованій злочинності, програмне (планове) забезпечення такої діяльності, розробку і прийняття управлінських рішень, організацію виконання управлінських рішень, організацію внутрішньої і зовнішньої взаємодії, контроль за виконанням управлінських рішень і станом організованої злочинності та ін.

Оскільки кожен управлінський цикл має ту чи іншу протяжність за часом і простором, його елементи з'являються як стадії (етапи) процесу управління. І постійно один елемент (стадія) переходить в інший, а попередній служить основою для здійснення наступного. Таким чином, управлінський цикл повторюється безперервно. Отриманий результат завжди породжує нову ситуацію, що вимагає нових управлінських рішень. Тому управлінський цикл ще називають «замкнутим колом».

Варто зазначити, що в науковій літературі є різні погляди на стадії (етапи) управління. Одні автори пов'язують їх із функціями управління, інші – з формуванням мети, підготовкою і прийняттям управлінського рішення, організацією його виконання. До організації виконання управлінського рішення зараховують і організацію взаємодії, підбиття підсумків виконання завдання та ін. Усі стадії управління як процесу, звичайно, розмежовуються умовно з навчальною метою, і кількість їх за потребою або бажанням можна збільшувати або зменшувати шляхом розподілу стадій на дрібніші або об'єднання у більші [12, с. 93–102]. Є й інші думки, але їх аналіз свідчить, що в основному стадії процесу управління тісно пов'язуються з функціями управління, які застосовуються для протидії організованій злочинності в Україні.

Висновки. Отже, розглянувши поняття та значення організаційного забезпечення протидії організованій злочинності в Україні, можна сказати, що організація протидії організованій злочинності – це одна з важливих функцій адміністративно-управлінської діяльності, яка містить комплекс документальних, кадрових, матеріально-технічних, фінансових та інших забезпечувальних заходів із протидії організованій злочинності, які тісно взаємопов'язані з іншими функціями адміністративно-управлінської діяльності і забезпечують їх виконання, зокрема: а) інформаційно-аналітичне забезпечення протидії організованій злочинності: організація збору (надходження) інформації, її систематизація, ретельний аналіз, збереження у визначених масивах та ін; б) прогнозування розвитку організованої злочинності; в) планування заходів протидії організованої злочинності; г) розробка і прийняття адекватних, ефективних адміністративно-управлінських рішень; г) організація виконання прийнятих рішень; д) забезпечення координації та взаємодії різних суб'єктів із протидії організованій злочинності; е) здійснення ефективного контролю за виконанням прийнятих рішень і станом організованої злочинності та ін.

Список використаних джерел:

1. Грохольський В.Л. Організаційно-правові засади управління спеціальними підрозділами МВС України по боротьбі з організованою злочинністю : монографія. Харків : Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2003. 312 с.
2. Цветков В.В. Державне управління: основні фактори ефективності (політико-правовий аспект) : монографія. Харків, 1996. 164 с.
3. Лазарев Б.М. Государственное управление на этапе перестройки. Москва : Юридическая литература, 1988. 320 с.
4. Юридична енциклопедія : У 6 т. / НАН України, Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. Київ : «Укр. енцикл.», 2002. Т. 4: Н–П. 720 с.
5. Бусел В.Т. Великий тлумачний словник сучасної української мови. Київ, Ірпінь : Перун, 2005. 1728 с.
6. Етимологічний словник української мови: У 7 т. / Редкол. О.С. Мельничук (голов. ред.) та ін. Київ : Наук. думка. Т. 4: Н–П / Уклад.: Р.В. Болдирев та ін.; Ред. тому: В.Т. Коломієць, В.Г. Склярєнко. 2003. 656 с.
7. Новий тлумачний словник української мови: У 3 т. / уклад. В.В. Яременко, О.М. Сліпущо. Київ : Аконіт, 1999. Т. 3: Обе-Роб. 928 с.
8. Бриль К.І. Концептуальні засади адміністративно-правового забезпечення децентралізації державної влади в Україні : монографія. Київ : «МП Леся», 2016. 364 с.
9. Куньч З.Й. Універсальний словник української мови. Тернопіль : Вид-во навчальної книги «Богдан», 2005. 847 с.
10. Бандурка О.М., Литвинов О.М. Боротьба зі злочинністю в аспекті її організації. *Вісник кримінологічної асоціації України*. 2015. № 3 (11). С. 9–19.
11. Бандурка А.М., Давыденко Л.М. Преступность в Украине: причины и противодействие : монографія. Харьков : Гос. спец. изд-во «Основа», 2003. 368 с.
12. Управління органами державної податкової служби України : навчальний посібник для студентів (курсантів, слухачів) вищих навчальних закладів / М.М. Касьяненко та ін.; за заг. ред. П.В. Мельника. Ірпінь : Нац. ун-т ДПС України, 2010. 359 с. URL: <https://studfiles.net/preview/5012882/#2> (дата звернення: 23.04.2019).

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2020.2.24>

ЄРМАК В.В.

**ДЕРЖАВНИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ВИКОНАННЯМ
ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ
У СФЕРІ НАДАННЯ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНИХ ПОСЛУГ**

У статті проаналізовано окремі аспекти здійснення державного контролю за виконанням органами місцевого самоврядування державної політики у сфері надання житлово-комунальних послуг, охарактеризовано основні органи державної влади, які здійснюють державний контроль у сфері житлово-комунального господарства. Наголошено на тому, що нині фактично відсутній орган державної влади, який би здійснював контроль за діяльністю органів місцевого самоврядування у сфері визначення державної політики та формування програм місцевого розвитку у сфері надання та отримання житлово-комунальних послуг, а тому підтримано позицію щодо необхідності створення такого державного органу із його регіональними структурними підрозділами, до повноважень якого було б зараховано здійснення контролю за сферою житлово-комунального господарства загалом, у тому числі й щодо діяльності органів місцевого самоврядування у вказаній сфері. Наголошено